

Vredništvo:

na Travniku št. 277. I. nadst. (ovo
skrbni tudi za razpošiljanje lista).

Prijemajo se za plačilo vsakršna
obznanila tudi v neslovenskem jeziku.

Plača se za vsako natisno vesto 5
sold., če se oznanilo samo enkrat na-
tiso, če dvakrat, 8 sold., če trikrat,
10 s. v. a. — Povrh tega še vsak
krat 30 s. za štompelj.

TRUDNOSTI

za domače, slovenske in občne, potrebe.

V Gorici, v petek 15. maja 1868.

Izhaja vsak petek.

Volja po pošti pošiljana za celo leto
3 gold., za pol leta 1 gold. 80 s., za
četrt leta 80 s. Kdor edn po-
šilja, plača za celo leto samo 2 g. 50
s., za 1/2 l. 1 g. 30 s., za četrt l. 70 s.
Naročila pisma in reklamacije naj
se pošiljajo vredništvu.

Pisarni listi se prodajajo v Gorici
v bukvarici N. Šohar-Jovi na Travniku
ku po 5 soldov.

Slovenske šole v Gorici.

Ni davno, kar je došlo od vis. ministerstva nekaj
prav važnega zastran slovenskih šol v Gorici. Leta in
leta se toži, da so slovenski razredi tukajšnje c. k.
normalke sosebnos III. in IV. pronaopoljeni, kajti v vsi
naši grofiji ni na Slovenskem nikjer druge glavne šole, iz
ktere bi otroci naravnost v srednje šole (gimnazi ali realke)
prestopili. Vsi otroci iz kmečkih šol prihajajo v viša
dva razreda normalkina v Gorico. Število učencev v
vsakem teh dveh razredov je 70 — 100 in še čez 100.
Kdor kolikaj razumé o šolstvu, mora biti uverjen, da
je skoraj nemogoče tako ogromno število različno pri-
pravljenih učencev redno in uspešno podučevati, tudi
ko bi vsi dovolj zmožni in skoz in skoz mirni in paz-
ljivi bili. Potreba tedaj, kakor si bodi tem neprilicnostim
v okom priti, je nujnejša od dne do dne.

To je spoznala tudi vis. vlada. Došlo je povelje,
naj bi se poskrbelo, da se napravi posebna *Arazredna
slovenska šola v Gorici*. Stroško za njo naj bi prevzelo
mesto Gorica in občine v okolici mestni. O tem vladi-
nom nasvetu ima zdaj svoje mnenje naznaniti mestno
starešinstvo. — Mi vemo že naprej, kaj in kako na-
še starešinstvo odgovori; pregloboko so se vkoreninje-
ni v Gorici stari predsodki gledé Slovencev; pričako-
vati smemo, da boše še le priložnji rod milejšje in
pravičnejše o nas mislil. Dan današnji našim č. sta-
rešinsam reči: Napravite v Gorici slovensko šolo, po-
meni toliko in zdi se jim ravno tako absurdno, kakor
da bi koga silili, Sočo nzzaj v Solkan obračati. Naši
someščani imajo navado reči: Kje so Slovenci v Go-
rici? Kdo jih je dal? Mi ne vidimo nobenega. Vsak,
kdor ima z nami opraviti, zna in govori laški, torej k
čemu in za koga bomo napravljali slovenske razrede?
napravite so jih, kjer hočete, v katerem vaših trgov ali
vasi. Še za svoje potrebe nimamo denarja, ne pa, da
bi še za slovenske šole plačevali! Tako mislijo ali go-
voré, in to nekaj bona fide, nekaj pa se le delajo, ka-
kor da bi Slovencev ne videli. Da pa nekteri v sre-
sploh drugače mislijo, posnamemo iz dveh okolnosti:
prvič, ker dobro vedó, da jim v mestno zbornico tudi
naši slovenski glasi pripomagavajo, in drugič, ker ni mo-
goče, da ne bi jim bilo znano, kako in od kod se so-
sebnos nže in srednje meščanstvo po vedem rekrutuje.
Absurdno tedaj ni, ako se zahteva, da naj tudi za
svoje (mestne in predmestne) Slovence kaj storó. Sicer
pa mi, ki hočemo z njimi v miru živeti, smo milejšji,
ko vlada. Ko bi imela „Dom.“ slavnemu starešinstvu
kaj svetovati, svetovala bi mu takó, da naj napravi s
pomočjo okrajev goriškega (okolice), kaualskega in
ajdovskega (in morda še komenskega) samo dva paral-
lelna razreda v Gorici, to je, III. in IV. zraven seda-
njih državnih. To bi menda vendar ne prizadelo preveč
stroškov. Spodnja dva razreda sedanje cesarske nor-

malke utegneta za zdaj mestnim in okolice potrebam
še zadostovati. To pa je le minimum pravičnih slo-
venskih zahtevanj. Povrh te paralelke v mestu pa je
neobhodno potrebno, da se napravilo še dva glavni
šoli, kot pripravljavnici za gimnazi in realke: ena v
Tominu (tá bi bil tudi realni gimnazi na pravem me-
stu) za okraje Tomin, Cirkno in Bovec, in druga v
Komnu. Če bi komenska ne imela dovolj učencev, naj
bi se Kraševci sprejemali v viša razreda v Gorici. V
Ajdovščini ni treba menča glavne šole, ker je ipavska
přebližo. To so „Domovini“ misli o tej reči.

Gorica.

(1868.)

Je li avstrijsko-liberalna stranka res „vladina?“ To
vprašanje smo zastavili uni pot. Ako mislimo, da je vladin
vsak, kdor vedno ne laja, zajeda in nagaja, kdor se ne kuja
arhi in godruja, kdor vsega, kar od vlade pride, ne graja,
in se vsemu ne vstavlja, kdor se zmiraj ne reponči in
žolča ne kida, kdor ne zabavlja in demonstruje: mo-
ramo reči, da je stranka, ktero una oppositcijska z
„vladino“ zmerja, — res vladina; kajti deloma je tiha
in krotka, deloma se slišati izared nje celó klici, ka-
koršnih smo poprejšnjih let še pri zápovedanih sveča-
nostih neradi pogrešali: živio-klici namreč Avstriji in
cesarju; brati so po zidih v tem zmislu napisali. — Če
si pa mislimo vladino stranko takó, da bi ji bilo vso
prav, kar pride od zgoré, da bi k vsemu prikimala,
slepo vdala in uklanjala se vsakemu sistemu in vsem
njega kousekvencijam, vsaki vladi in sleherni njeni
naredbi, vsakemu ministerstvu, — če si vladino stranko
takó mislimo, in nas polle kdo vpraša: je li vaša av-
strijsko liberalna laška stranka v Gorici taka? moramo
enmalo pomisliti in nekaj preudariti, predno odgovori-
mo. — Ako naše Deak-o in Perczel-ne od nog do gla-
ve premerimo, najdemo, da niso iz takega jekla, da bi
si iz njih vsaka vlada za vsako potrebo orodja kovala. Pa
saj tudi vladi ni in ne sme biti mar za to, da bi si Stranko
podjarmila ter slepo, gluho in ueme storila. — Kaj je politi-
ka? „S“ „politiku“ „se vse lepo naredi,“ „s politiku je
treba iti“ z njim, pravi naš kmet, in v toj priprosti prislo-
vici tiči pomenljiva definicija besede „politika.“ Politi-
ka je po oni strani neka uglašenost in uljudnost v v-
sem javnem, političkem, diplomatiškem občeni, po dru-
gi bistroumna špekulacija: — preračunovanje razmer
in okolnosti, celó oseb in značajev, potreb in zahtev,
positvine sedanjosti in mogoče ali verljive prihodnosti.
Politika je igra — da bi le vaelej bila poštena! — igra
na karte je, šah je. Kdor zna karto nar bolje mešati,
podobe po šahovnici nar umnejše pomikati; kdor zna
iz danih razmer, iz djanjskih okolnosti nar več kori-
sti, nar več dobička izvleči; — če še celó protivne
moči prisili, da mu služijo, neboté njegove namene
pospešujejo: ta je nar boljši politikar. Ako ktera stran-
ka takó dela, umno dela, ali, če vlada, držeč se teh
pravil, s strankami takó igra, izpolnjuje svojo dol-
žnost. — Nikdo se ne upa tajiti, da ima v ustavnih
deželah-kakor vsaka stranka, tako tudi vlada, ktera je
prav za prav tudi stranka, *) pravico, pri vsaki pri-
liki vodo na svoj mlin napeljavati; ako v tem

*) Ustavno ministerstvo je odbor izred vladajoča zborna veči-
ne, in kakor ono gudo, morajo n-ži organi plesati — torej je tudi vlada
po deželah — stranka.

poslu naloti na koga, ki je njenih misli, najmo ga, pomigne mu rekoč: hodi z mano; če nama pojde po hreči, bova si korist delila. — Zatorej vidimo v vseh zborih o glasovanjih, ali med agitacijami za kakoršne si bode volitve mnogovrstnih, večkrat nepričakovanih začasnih zvez in tihih ali očitnih kompromisov, pri katerih vsaka stranka, v tem ko sebi dobička išče, privoščuje ga tudi uni drugi, s katero se morda sicer v desetih rečeh ne umete in vjemate. Včasih je dobiček zgolj negativen, kedar gre n. pr. za potlačanje kake tretje, njima obema nevarne stranke. — Obrnite splošna ta načela na naše razmere, in najdete znabiti nar primernejši odgovor vprašanju: ali je naša zmernejša stranka vladina. Pri volitvah za mestno starešinstvo se je res kazalo, da njena steza in vladina ste zdaj blizo parallelni. Pa to ni nič čudnega. Načelniki omenjene naše stranke menijo, da ni je rešitve, ni ga zveličanja, nego v liberalizmu; vlada tudi tako. Proč s konkordant! so kričali pred meseci, kakor Dunajčani, tako tudi naši svobodoljubi — takrat še soglasno s ekstremci — to je bilo vladi po volji. Vlada trdi, da dualizem je edino primerna, edino mogoča državnopravna ustava za Avstrijo; naši Lahi si mislijo: če ga hočete imeti, imejte ga; kaj nam mar, da le nam dovolite potrebno avtonomijo. Dualizem je znabiti še boljši za nas, bodi, da razcepjeni centralizem po njem oslabeva, bodi, ker je po njem federalizem izkljenjen (?) in ker Slovane tlačijo; kajti Slovani, če jim greben preveč zrušče, utegnejo nas s časom poriniti v Istri v morje, na Goriškem pa čez Sočo in čez Idrijo (Iudri) nazaj. Morsorum, vita nostra. — Kaj pa narodnost — ta malik laški? Vlada je nemška, in vladno in gospodujočo nemštvo je Lahu navadno gujusoba. Kako tedaj tū? Švih las jim ta reč tudi ne dela. Po uradnih imajo že povsod svoj jezik; žalibog, da ga še nam Slovincem silijo. V solah imajo res le to, kar imamo mi; zadovoljni niso s kolami in deloma po pravici. Ali veljavnega vzroka togotiti se, nimajo tudi tukaj no, kajti, doklor ima njih jezik v uradnih, v zboru in javnem življenju tisto veljavo in predpravo, kakor do sih mal, ni se jim bati, da bi se ga pihova in naša mladina sama od sebe ne učila, naj si bodo šole kakoršne koli. Edino to reč pa, v kateri se prenemški značaj sedanjega sistema nar očitalnejše kaže, in zaradi ktere bi si utegnili biti Lahi z vlado navskriž, poravnjuje — sanira — glasoviti §. 19. Na-nj se vlada lahko sklicuje, z njim vsako mirnanje zaduši, in Lahi — Lahi so močje, da jim ni treba tacih reči dvakrat reči. — Dualizem tedaj z nekako avtonomijo dežel, liberalizem s svojimi posledki in povzemami, narodnost po večem tudi udovoljena: to je troje reči, v katerih se avstrijsko-liberalni Goričani z vlado naravno vjemajo in dotikajo, in od tod sedanja njih politika, od tod njih priimek „vladni.“

(Dalje prih.)

Državni zbor.

Zbornica poslancov. V poslednjem listu „Dom.“ smo povedali, da je bila obravnavana zastran soli. Dasi ravno je šlo Bamo za to, da se je pooblastilo finančno ministerstvo naših dežel, da smo se pogoditi z ogerskim ministerstvom zastran uprave in samoprodaje soli, segala je debata daleč čez te meje in globoko v domače življenje vseh ljudstev avstrijskih. Tako zadovajo tudi sklepi dotični vsacega državljana, posebnost pa uboge. Kuhinjsko sol bomo kupovali v prihodnje 2 gold. in 45a. boljše kup ko do sedaj. Te dobrote pa ne bodo veselili kmetijski gospodarji; kajti živinske soli ne bodo več delali od sih mal; za živino bo treba tudi belo sol kupovati. — Mikavno utegne biti našim hravcom to, da živinske soli, ki so jo, in sicer vsako leto več, ljudje za-se prekuhavali, se je povzilo l. 1867 namesti kuhinjske 700 lisne centov! — V sled znižanja cene kuhinjske soli zgubi država 3 1/2 mil. gold. dohodkov. — Ker je, kakor tistim deželam, kjer se gorska sol koplje, tako tudi naši, kot primorski deželi, veliko mar za to, kako se s soljo ravna, oglasil se je v tej solni obravnavi tudi naš poslanec gosp. A. Černe. Govoril je tako le:

„Naj sklene sl. zbornica o živinski soli, kar ji je drago, jaz o tej reči ne mislim kajveč govoriti, ker je bila od vseli strani že dovolj na tanko preročeta. Le ono pa rečem v imenu prebivalcev tiste kronovine, ktero zastopam, to namreč, da živo obžalujem, ako se ži-

vinska sol neha delati, in se nikako ne bo v tem oziru za živino reje ne bo skrbelo.

Zdaj pa zelim sl. zbornico neke reči opomniti, ktera ljudi §. 2. zadeva.

Joz rad spoznavam, da je znamenje napredka, in sem tega vesel, da je sl. denarno ministerstvo v svojem predlogu nasvetovalo cent soli poprokoma za 2 gold. 48 kr. ponizati; jez sem vesel, da je tudi odbor ministerski sklep sprejel in ga državnem zboru sprejeti priporoča; jez tudi to moram hvaliti, da sta se visoko ministerstvo in tudi slavni odbor na posebnosti nekterih dežel ozirala, in sta za nektore dežele in nektera obrtništva sol po nižji ceni, kakor navadno, prodajati sklenila.

Dasi ravno se je tako zgodila, pa vendar ne morem dovolj obžalovati, da se na okolščine neke kronovine in njenih prebivalcev nihče ni ozrl, temuč da je bila čisto pozabljena.

Pa kronovina je poknežena grofija Gorica in Gradisce. Jez pravim in trdim, da se jo na Gorico moralo pozabiti, ko se je presojevalo, kterim deželam bi se sol pod navadno ceno dajala. Druzega vzroka se jez res nikakor ne morem misliti, in to tolikanj manj, ker je že leta 1862. ta visoki zbor predlog in željo mojega tadašnjega tovarša, poslanca Gorjupa, v 153. seji 30. julija potrdil in sklenil: „Posebno se mora poljšek, kterega prebivalci v Istri po najvisocejšem sklepu od 8. prosenca 1862 po ponizanju soli imajo, tudi na pokneženo grofijo Gorico raztegniti.“

Naj opomniti, da ta znižana cena je bila poprej 6 gold. 18 kr., sicer se je sol po 7 gold. 78 kr. prodajala, zdaj pa je znižana cena za Istro na 4 gold. 16 kr., sicer pa se bo po 5 gold. 24 kr. prodajala.

Tudi še pristavim, da je solna cena za Dalmacijo postavljena na 4 gld. 4 kr. in za Tirole na 4 gld. 48 kr.

Vzroki, kteri so uno leto to sl. zbornico primorali, poprej imenovani sklep storiti, žalibog! še niso nehali. Boležen, ktera grozdje pokoneuje, in sviloprejke mori, še ni nehala Istri in Gorici silno nadlogo in revščino narejati. To dve nadlogi gospodujete po Goriškem že leta in leta silno hudo, in škoda, ktero Gorica po slabi sviloreji trpi, je večja, kakor škoda v Istriji, ker je bila sviloreju v tej deželi že nekda bolj razširjena kakor v uni.

Po statističnih zapiskih in naznanilih goriške kupčijske zbornice znaša enoletna škoda na pridelku vina 300.000 veder ali 900.000 gold. in enoletna škoda na svili 434.000 gld., vsa enoletna škoda tedaj 1.300.000 gld. pa še več, in ker ta škoda že celih 18 let trpi, ima tedaj goriška kronovina že več kakor 23.400.000 gold. škode.

Prvi in gotovi nasledek teh nadlog je bilo strašno zadolženje cele dežele. Goriška dežela ima samo intabuliranega dolga, kakor nam uradna naznaila pričajo, nad 14.833.000 gold. In ves ta dolg sloni samo na 51 1/2 štirjaških milijah in na 200.000 prebivalcih, ker le toliko meri dežela in toliko ima prebivalcev. Take številke govore glasnejše kakor vsaka človeška nota.

Naj še pristavim, da je dežela tudi na menjicah veliko dolžna in da ima neintabuliranega dolga tudi silno veliko. Tako je vsa dežela polna siromaštva in revc, in le resnico izrečem, če pravim, da bolj revni ljudje v resnici dostikrat toliko nimajo, da bi si mogli potrebne soli kupiti in da morejo velikrat neslano jesti. (Konec prihodnjic).

Izmed druzihv posl. zbornici obravnavanih ali še le predloženih ji reči, naj omenimo te-le: 9. t. m. se je končala debata zastran svobodne advokature. Z začetkom l. 1869 bo smel biti advokat vsakteri, kdor je po postavi za sposobnega spoznan, ter je vsakemu advokatu na voljo dano, stanovati, kjer hoče. Do sihmal je bilo število advokatov določeno in odločen jim tudi kraj za stanovanje. — V 106. seji 12. t. m. se je obravnaval načrt postave zastran porotne sodnije v tiskarskih zadevah. — Predložena sta bila v tisti seji: načrt zastran ustavljanja in zatiranja goveje kuge in načrt postave zastran vpeljavanja poravnave po mirnikih, da se namreč v okom pride pravdam za vsako malenkost. (Ta postava utegne našim pravdarskim ljudem prav veliko koristiti). Te dve reči ste imele priti med drugimi na dnevi red v seji 13. t. m. Tako tudi drugo branje postave zastran nadaljevanja Rudolfove železnice.

Ogled po svetu.

Avstrija.

Časniki pripovedujejo, da misli iti Nj. veličanstvo cesar ta mesec v Prago ter vzeti s seboj ministra predsednika in ministra notranjstva. Namen da ja temu potovanju sprava s Čehi. — 16. t. m., kakor je „Dom“ že napovedala, bo v Pragi velika narodna svečanost: polagal se bo temeljni kamen češkemu narodnemu gledališču, ki se bo s po soldu - rekel bi - nabranimi dončki zidalo. Odbor za to slavnost je povabil tudi dr. Jan. Bleiweis-a in župana ljubljanskega dr. Eth. Costa-o k prevažni tej svečanosti.

Na Reki je pogorela od strehe doli do 1. nadstropja velika mestna kosarna s 4 nadstropji, v kateri je imelo prostor 2000 mož. Gorela je 3 dni. Škoda se ceni na 60-80 000 gold.; vojaško blago je vse zgorelo, samih pušk okoli 300.

V Ljubljani ste prvi 2 volitni skupščini, III. in II., starešino že volili. V III. so slavno zmagali narodnjaki, v II. pa nemško-vladina stranka; I. skupščina je volila večeraj; izid še neznan. Borba je bila vroča in huda, da menda še nikoli taka.

Dopis.

Iz Devina. 7 t. m. X Slavna družina knezov Hobenlohe-skih je prišla večeraj, t. j. 6. t. m. iz Rima domu v Devin. Znan je pravi katoliški duh plemenite, vsestranske izobražene urove kneginje Terezije, rojene grofije Thurn Hoffer-Valsassina-ske. Iz blagega namena, da bi tudi mlade knežiče in princesinje v tem duhu korenito utrdila, napravila se je meseca novembra t. l. z vso rodbino in nekaterimi služabniki (vseh skup 14 oseb) v „večno mesto.“ Bivati skozi 5 1/2 mesecev v Rimu, ogledovati pomenljive spomnike krščanstva, žive priče plemenitih čutov nekdanjih vernikov, nasproti pa stare ostanke paganstva, žalostne priče oholosti in krvave slave ajdovskih tiranov itd. — kako moč morajo imeti take, rekel bi, govoreče podobe na nedolžna srca mladitih bistrih gledavcev!

Sv. Oče Papež, ko zvedo-brž ko ne po Njih eminenaciji, gosp. kardinalu Hobenlohe-u - prihod zlahtne rodbine, odprejo ji z radostnim srecem vrata v krasno svoje poslopje, se ž njo z vidno, gniljivo dopadljivostjo nenavadno dolgo pogovarjajo; da, — kar si visoka grajska rodbina po pravici v nepozabljivo čast šteje, — celo sami v Sikstinski kapeli vsim skupaj angeljski kruh delijo. — Pregnani neapolitanski kralj Franc II. jih je tudi sam od sebo obiskal.

Kakor je blagorodna gospa kneginja tukaj v Devinu mila mati revnih siromakov, kakoršnih je med nami preobilo, tako je celo v Rimu po neki ondianji bogi bila izvoljena, veliki teden milošinjso pobirati za zapuščene uboge. V svoji globoki ponižnosti s srčnim veseljem ta posel prevzame, ter, sedanjim posvetnjakom na sramoto, od hiše do hiše gredé, kakor svoje dni sv. Janez od Boga, na vrata trka ali timveč ne na vrata, na sočutna srca bogatih Rimljanov in Rimljank — in sicer s prav zdatnim vspehom.

Še nekega spominka iz večen. mesta ne smemo prezreti, kateri kaže, da vé pl. gospa zaslužno može dostojno čislati. Iz osebnega prepričanja je hotela prinesiti tukajšnjemu velečastnemu dekani in fajmoštru g. Stefanu Doliak-u v znamenje priznanja njegove neutrudne delavnosti v težkem pastirovanji in vsakoršnih zaslug častiven spominek. Po njenem nasvetu so priporočili Njih prevzvišenost, milostlj. knez - nadškof Gorški g. dekana pri sv. Očetu z lastnoročnim listom. in Papež gorečemu našemu pastirju podcé časno imé „Apostoljski ključar“ z naslovom „Monsignore“ („Cameriere apostolico in abito paonazzo“). Kneginja Hobenlohe-vka komaj došla v grad, je osebno izročila gospod dekani, prijazno smebljaje se, apostoljski pismi, „diplom in dekret“. — Osupnjeni gospod na prvi hip sam sebi in drugim ne veruje, in, ker ga je gola ponižnost in častilakomnosti ne pozna, si misli: „Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam!“ — Iz srca čestitamo monsignore-u za to nenavadno poslavljenje!

Iz Križa Ipavskega 8. maja. — Cesar smo lani zastonj pričakovali, zgodilo se je letos: izpol-

nile so se naše želje, videti med nami našega namestnika iz Trsta Nj. ekse. gosp. barona Baska Že o 3 1/4 popoldne smo zaslišali pokanjo možarjev s Zrelega Vrha od (Rihenberka); bliže in bliže so glasi grom, slednjič razloga se že spod grada križkega ter strinja se z veselim pritrkovanjem. Ob 5 1/2 pridrdrajo visoki gospod. Poljali so se z gosp. grofom Lantieri-om, opravljenim v husarski uniformi; v drugi kočiji sta bila ena namestništveni svetovavec in naš okrajni predstojnik ajdovski. Hoteli so Nj. ekse. od razpotja na cesarski cesti, kjer smo jih pričakovali z županom križkim in mnogimi starešini, po gori v Križ iti, pa smo jim to odsvetovali, ker drži pot preveč navzgor. V vasi jih je pričakovala velika množica ljudi. Prva njih pot je bila v šolo, kjer jih je šolska mladina že čakala. Veleli so učeniku, naj bi otroci kaj čitali; prav gladko so brali. Po računjenji na pamet je bilo katekizovanje iz krščansk. nauka. Tudi tu so se otroci urno in dobro odrezovali; Nj. ekse. so svojo zadovoljnost na glas izrekli. Za slovo so zapeli učenci cesarsko pesem; g. namestnik so pritrtili po slovenski „dobro je to“. Potem so šli ogledat cerkev, ktero lopi kinč je govorec spominek rajncega fajmoštra Lovr. Sušnika. V farni cerkvi imamo med drugim dragocenu križ z mnogimi svetinjami v njem. Na zadnje so podastili Nj. ekse. tudi tukajšnji samostan OO. Kapucinov. Odpočivši so tam so od nas prijazno slovo vzeli. — Priljudni so bili jako, o maršičem so popraševali; zadovoljnost z vsem so jim jo brala z obraza. Veljal jim je veseli in prisrčni naš sprejem kot namestniku Nj. apostoljskega Veličanstva presv. cesarja, ktereга nazočnost utegne točko kdaj ta njim in domovini zvesti naš kraj osrečiti.

A. Č.

V Vplčala 8. maja. Duo 3. t. m. nam je nemilu smrt pobrala vrlega moža, občinskega odbornika Janeza Fortunata. Bil je komaj 60 let star. Svoje službo je več let zvesto opravljal. Bil je mož pobožen, pridni gospodar, stanovilnega značaja, vnet za slovensko reč, za pravico in resnico, trden ko skala pri vseh rečeh; z eno besedo: bil je mož, da se tak ne najde v vsakem kotu. Zato je imel veliko spoštovalcev. Priča temu obilno število ljudi pri pogrebu njegovem. Vsomga v pobožen spomin priporočamo. K-n.

Z Bovškega 11. maja. —r— Odgovali smo sneg, prišla je vesela pomlad ter nam dobro letino obeta. Znano je povsod, da smo v mrzlem kraju, pa vendar smo že začeli, kar je nekaj let, počati so s svilodi; poprej ni nihče o tej reči nič vedel. Žalibog, da je skoraj vsako leto naš trud zastonj, ker se ne moramo bolezní aviloprejške iznebiti—Laosko leto smo čitali v listu kmetijske družbe goriške „Atti o memorie“ (dne 25. janija šte. 12, tečaj VI. stran 184) dopis gosp. Matije Konkin-a iz Avča (pri Kanalu), kateri močno nekaj trdi o nekakšni novi iznajdbi, kako se da bolezen svilodov pregnati. Dalje je v dopisu rečeno, da on je imel vse svilode zdrave in izvrstvo lepe; po vsej kanalski dolini da je bilo prizadevanje svilorejcev zastonj—samo nje-ovi da so bili vsi zdravi; ustmeno pa se je zvedelo, da ni bilo vse nič res, da tudi on ni bil nič srečnejši, ko vsi druzi, ampak da so bili bolni tudi njegovi svilodi. Prosimo torej gosp. Matijo Konkin-a, naj bi nam blagovoljno resnico naznanil, in vso to reč razjasnil, da nam ne bo treba časa tratiti in svilodov, po njegovem nauku rejenih in glešanih, na zadnje zavreči. — Prosimo tudi „Domovino“, da bi nam dovolila, o g. Konkin-ovi iznajdbi kaj pisati o).

Od Soče. Želja, ktero smo vsi pošteni goriski, primorski rodoljubi že toliko let gojili, se nam je vendar enkrat spolnila, vresničila. Vkljub vsem oviram in zaprekam od nam sovražne stranke in po trudapolnem pripravljanju naših rodoljubov se je v Kanalu čitalnica osnovala in se je tudi že 3. maja slovesno in slavno odprla. Slavno rečem, ker tako slavno se je malo kje ali nikjer, vsaj na Primorskem ne, odprla, kakor tukaj. Že vreme je bilo jako ugodno, kakor da bi setudi ono veselilo te narodne svečanosti. Gastov je iz vseh štirih vetrov došlo. Posebno veliko jih je prišlo od goriške strani, katerim so šli tudi Kanalci nasproti z zastavo in

*) Le počete! Razsodbo pa prepustimo zvočencem in kmetijski družbi Vr.

godbo, in tako so mile jim goste, med katerimi so bili znani goriški gimnazijški pevci in solkanski čitalničarji z dvema zastavama, med „Naprejem“ v trg vpeljali. Možnar je pазnani, da se beseda začne. Vse je mrgolelo v sobano, ktero sta jako okusno, harmonično vezaje ntilo cum dulei v narodnih barvah brezplačno okinčala gg. Terčič in Kürner. Človek se mora čuditi taki ubranosti in umetnosti. — Beseda se začne. Gospod Feliks Vittori pozdravi v kratkem pa tehtnem govoru došle goste, želi, da bi bila čitalnica prava odgoviteljica, omikovalnica domačega naroda, ter sklene z „živio“ Frano Jožetu, „živio“ mladoj čitalnici. Njegov govor je bil pravi uzor govorov. — Da o petji molčim, ki se je, kanalsko pod vodstvom J. Širca-e, goriških dijakov pa pod vodstvom znanega J. Koejančič-a prav izvrstno obnealo, in kteromu je gotovo krono postavil sam g. Koejančič z Riharjevim samospevom „godec“; in, da raje kaj o naših deklamatorkah in deklamatorjih govorim, mislim, da mi ne bo tega nihče družih zamoril, posebno, ker ste že vsi skoro imeli priložnost naše pevec poslušati.

„Slovenko“ je deklamovala gospodična Mar. Segalova tako izvrstno in izborno, da ploskanja ni bilo ne konca ne kraja, dokler se ni šv v drugo preljubljenma gospodična prikazala. In to si je šv ter več zaslužila, ker je ta dan v prvo javno na oder stopila. Nič manj hvale no gre tudi g. Tereziul Bertolovi.

Ako bi hotel šv o deklamatorjih „cilindra in klobučka“ in „prokletih grabelj“ kaj govoriti, bilo bi blizo toliko, kakor da bi v trnovski gozd drva nosil. Njih imena, ktero že po celom goriškem Slovenskem slové, so nam porok tega. Kdo no pozna F. Klavžurja, J. Koejančiča in St. Križnika kot izvrstne govornike?

All glava, vonec vsoga je bila vendar glediščna igra: „pravi Slovenci.“ Glavno nalogo je imela Raverterjeva „Neža“, mati „Jerice“, ktero je predstavljala pa E. Gerlatti-jeva. Malo rečem, ako pravim, da se smete obe, posebnó „Neža“, no lo z vauko Metantinjotim več s pravo igravko meriti. Drugo glavno nalogo je imel „car Sander“, kterega je F. Vittori predstavljaj. Manjše naloge sta imela gg. K. Koejančič in J. Segal. Vse se je tako lepo i gladko zvršilo, da jim je zaslužena pohvala od vseh strani donela; zagrinjalo je bilo že padlo, ali ploskanja ni bilo konce, dokler se vsi neso zopet na odru prikazali.

Pesem „Hej Slovani“ pel kanalski in dijaški zbor, kaže da je besede konce.

Po besedi so bili unkray mosta umetni ognji, na mostu pa godba, ki je jako izvrstno slovensko kosce godla. Godci so bili briski iz Kviškega doma.

Večerja se je kmalu končala in hajdi, zdaj se je mladi svet šv sukati moral. In tako smo rajali in peli do belega dne. Ko je že solnce visoko na oboku stalo, smo se no rado od preljubljenoga Kanala ločili, zeleči, se šv mnogo tacih veselie vdolečiti.

Tedaj postavljena si na noge kanalska čitalnica! le glej, da boš vredna svojega imena, da boš pravi jez proti poitaljančevanju in hram domačo vednosti in omike. In šv zdaj v sebo le gospoda kanalsko, kakor se je pri besedi pokazalo, strinjaš, glej, da spraviš precej tudi ubogega kmeta pod tvoje varstvo in v tvoje naročje. Le ako imamo kmečko inteligencijo za sabo, le takrat je nam bodočnost i sicer slavna bodočnost zagotovljena. Živili Kanaleci! *)

Kovač.

Domači novičar.

(Razstava v Gorici) se je odprla večeraj dopoldne po že pritečenem programu. Prišel je k svečanosti tudi Nj. ekse. namestnik bar. Bach. **)

(Za vikarja v Kraulj) je imenovan g. Ant. Grioni iz Rude.

V Št. Andreži pri Gorici je bila preteklo nedeljo 10. t. m. nevsakdanja svečanost. Kot ta nedelja po sv. Florjanu, drugem cerkvenem patronu, odlikovala se je že sama na sobi. Povolicevalo jo je pa blago-

*) Iz drugega dopisa posnamemo za prihodnji list nekaj črtic o okolnostih in neomenjenih. Vr.

**) Ker smo v četrtek „Domovina“ že sklepali, ni bilo moč razstave popisati. Vr.

slavljanje novega altarja Matere Božje. Altar je iz kraškega marmeljna pravilno in ukusno narejen ter delo slovenskega uma in dlana. Podoba D. M. v altarji pa je poprejšnja, hndem jako priljubljena; tudi altarni kamen (portatile) je od poprejšnjega lesenega altarja; blagoslavljanje je veljalo tedaj samo temu, kar je novega. Inu pa novi altar šv nekaj, s čempur se no mo.š vsak drugi ponašati, tudi vsaka cerkev in šv celo vsako mesto ne: od nedelje naprej je — „altare privilegium“ t. j. altar s takim privilegijem (predpravic), da kteri koli mašnik na-njem mašuje, dušam za ktere mašuje popolnoma odpustek pridobi. To duhovno dobroto sta naklonila rojstni svoji vasi pred. kanonik — dekan prvostolne cerkve in viši šolski nadzornik gosp. Ivan Budal in katehet na š. k. normalki in prof. katehetike in pedagogike v centr. bogosl. semenišči gosp. Jož. Marušič; poslednji je laič o sv. Petru v Rimu osebno dotično prošnjo vložil; meseca avgusta je bila že rešena in velja privilegi za deset let, torej do l. 1877; potle bo treba prositi za ponovljenje. — Po tem, kar sem povedal, lahko vsak vgame, komu se je tikalo novi altar blagoslavljati. Pred. g. kanonik šv St. Andrež osebno poobstili in veselje imeli, svoje delo s pomembnim sv. opravilom venčati. Pred mašo so narpred v jako primerni in zanimivi pridigi razložili pomen in namen svečanosti, potle blagoslovilne obrede opravili. Stregla sta jima tudi dva rojaka št. andrežka, dva Marušiča: že omenjeni g. Jožef, namreč, in vrednik „Domovina“. — Skoz vso osmino se opravlja zdaj pred novim altarjem vsak večer šmarna pobožnost.

Kopa besed navadnih po soški dolini.

(Nabral A. Gr. — čič; podel A. P. — m.)

Bálgati = žuriti, luščiti; bóžgina = luščina. Blazina = debela greda, na kteri stoni pod. Bohlo = širok, debel okov, s kterim se okujeto dve čevi tam, kjer se glésto, da no puščate. Brija = brivec (Miklošič oblikoslovje §. 44. Čaha (keha?) kopa narejena iz snuga; čehati, čehati se; kepa (čopa) je krogla iz druge mehke tvarine. Čakulja = učenena ali uklačena listnata voja. Čuháti = moštati kaj, da se hladi; čuháti se = hladiti se, kedar se vndiguje šv puh iz hladeče se stvari. Čukla = rob, čer skala v grdem kraju. Daváti vudlje = vudljati se, staviti. Čaviti (= gati) vtikati, vtekniti. Golazon = je živina; kedar jo mlujáš. Grabča = grabljivka. Griš = groblja; kápi. Grušča (goršle). Griva = nizok pa širok hóltn. Hiba = lepa visoka pa ne prevejata bukov. Kad, á (čad) dím. Klavčica = zagozda (železna). Koznenek (koznanik) = polovnik, mera za suho pridelke. Kombač = posodil na vodo, bolj ozka nego škaf, ki ima roč (povzav). Komarnica = suho zdana hišica šv slamnato otrešico v senožeti, da pastirji v nji kuhajo. Kópšček = južina o kozarném; kópščati = južinati; pastir je prignal ovce v kopsku = pastir je prignal ovce o kozarném domu, da podoje jagujeta. Kovarná, éga = čas od 4—5 popoldne. Laz, laza = prostor v gozdu, kjer drevsje no raste. Laz, lazi = do š. ščznjev dolg 7/8 čavlja debel, ravna; okrogel les, kteroga devlje strehat po čez po strehi; kedar jo dela ali popavlja, da hodí po njem. Lesec = stenica (wanze). Laščiti se = lesketati se. Mednja = ograjen prostor za živino pred hlevom ali na paši (tu za kedar je no gonijo domú čez noč). Mól, = kraj, kjer se je zemlja utrgala; podmol; grotte. = jama, navpična luknja v zemlji, ki ima dno; brezdnó, jama brez dna. Ograjenica = ograda, ograjena senožet. Ožganki = ožgana skorja ostala v kotli po polčati. Polakar, = lakarica = požeruh, grabež. Počivaj = počivalo (kraj, kjer se počiva). Potočna (otočna) majhen vodotok šv poti vedeč na travnik. Polog = majhna ravan v gori (od poleči, posesti se). Popeljali = pepelcik (papel = pepel). Štrahol = po sredi votel; strohol drev; štraholén drev = po sredi strohúelo drevo. (Dalje prti).

Loterijske številke. V Trstu 13. t. m. 50. 86. 42. 2. 70; na Dunaji, 6. t. m. 2. 50. 21. 17. 89.

Borani kurs 18. maja Metall. 56:16; narodno posojilo 62:65; London 116:60; adžjo srebra 114:66; cekini 5:75 1/2.